

MAGYAR GYÁRIPAR

A Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetségének lapja

LVIII. ÉVFOLYAM, 2018. 10. SZÁM

MILYEN VOLT 2018,

ÉS MI

VÁRHATÓ

2019-BEN?

3. oldal

Dr. Futó Péter elnök, Lakatos Péter társelnök és Gablini Gábor, Koji László, Miklós László, Vértés András, Wolf László alelnökök arról, hogyan értékelik a kifutó év gazdasági eredményeit, s milyenek látják a jövő kilátásait

TARTALOM

AKTUÁLIS

A gumikötél is elszakadhat 2

KÖRKÉRDÉS

Az évtized legjobb éve, halmozódó
feszültségekkel 3

HAVI ELEMZÉS

Európa: gazdasági stabilitás – sokrétű
politikai bizonytalansággal 9

MGYOSZ-HÍREK

A jövő versenyképes vállalkozásairól
egyeztetett az MNB és az MGYOSZ 13

A projekt lezárult, a program más
formában folytatódik 14

Szlovák kitüntetés dr. Németh Miklósnak. . . 16

10 év Közép-Kelet-Európa
munkaerőpiacán 17

NAPIRENDEN

Milyen IT eszközökre költenek
a cégvezetők? 19

Magyar tulajdonú nagyvállalatnál
dolgozna a magyar munkavállaló 21

2019 elején elindul az NHP fix – beruházási
hitelek alacsony és fix kamatozással ... 23

KÖNYVJELZŐ

Visszafordíthatatlan változás előtt
egyes szakmák 24

A MAGYAR GYÁRIPAR
az MGYOSZ hivatalos havilapja

Kiadja a Munkaadók és Gyáriparosok
Országos Szövetsége

Szerkesztő: Kocsi Ilona

Szerkesztőség:

1054 Budapest, Széchenyi rakpart 3.

Telefon: 06 (1) 474-2041

E-mail: mgyosz@mgyosz.hu

Internet: www.mgyosz.hu

Layout és képszerkesztés: Csávás Viktória

Hirdetésfelvétel: klajko@mgyosz.hu

Telefon: 06 (1) 474-2041

ISSN: 1219-6193

Dr. Futó Péter,
az MGYOSZ elnöke

„A szervezet tagjai számára fontos a távlatos gondolkodás, vagyis az: mennyire fenntartható ez a látványos növekedés”

Versenyképes gazdasághoz versenyképes munkaerő kell

Jó makrogazdasági teljesítmény, bonyolult mikro gazdasági közeget valyi évről-évre kommentáromnak ezt a címet adtam. E megállapítás idén is igaz, ám mindkét elemét célszerű fokozni: valószínűleg az évtized legjobb gazdasági eredményét könyveli el a magyar gazdaság 2018-ban a 4,5 százalékos körüli növekedésével, az alacsony inflációval, a nagyon magas foglalkoztatottsággal, a csökkenő államadóssággal. Sok ágazatban csúcsra jár a termelés: az építőiparban például 22% körüli a növekedés, de elégedettek a kereskedők, a turizmus szakemberei, és a vendéglátók is. Vagyis makrogazdasági megközelítésből remek év (volt) 2018.

A legnagyobb munkaerő-szervezet elnökeként azonban nem ragadhatok le pusztán a számoknál – a szervezet tagjai számára fontos a távlatos gondolkodás, vagyis az: mennyire fenntartható ez a látványos növekedés. És itt már némi öröm is vegyül az örömben. Az elismerést sokszor átszövi az aggodalom.

Mitől tartunk, mi, munkaadók? Tömören fogalmazva: attól, hogy versenyképességben nem bírjuk a tempót versenytársainkkal, talán még a környező országokkal sem. Márpedig a stabil, kiszámítható jövőhöz, a jobb élethez nélkülözhetetlen egy versenyképes gazdaság. Ez az alap. Ehhez pedig versenyképes munkaerő kell, versenyképes oktatással, magas színvonalú egészségüggyel, lendületes innovációval. Vagyis kiművelt emberfőkre van szükségünk, akik nyitottak, képesek befogadni, elsajátítani az állandóan változó szakmai ismereteket

Az MGYOSZ az elmúlt két évben példátlanul széles szakmai-társadalmi párbeszédet folytatott a szakképzés helyzetéről, lehetséges kiterjesztési pontjairól, majd egy átfogó, az egész szakképzést megreformáló, részletesen kidolgozott programot tett le. Javaslatok a tudásalapú innovatív gazdaság szakképzésének stratégiájához címmel. (Magyar Gyáripár, 2018. 7. szám) Szakmai körökben nagy visszhangja van e javaslatcsomagnak, sokan együtt működnek velünk azért, hogy a magyar képzési rendszer versenyképes, rugalmas, és nagyon színvonalas legyen.

Apropó, együttműködés. Nemrégiben a Magyar Nemzeti Bank felelős vezetőivel konzultált az MGYOSZ elnöksége a magyar gazdaság versenyképességéről. Sok mindenben egyetértettünk, például abban, hogy ezen múlik a magyar gazdaság jövője, perspektívája.

Tiszteljük a teljesítményt, a tudást. Értjük, hogy a kormányzatnak fontos, hogy az ország nemzeti nagyvállalatokra támaszkodhasson. Ám úgy véljük, e törekvésnek kiemelkedő, nemzetközileg is értékelhető teljesítménnyel kell párosulnia. Ez szolgálja hazánk hosszú távú érdekeit. 2019-ben, és utána is.

AZ ÉVTIZED LEGJOBB ÉVE,

halmozódó feszültségekkel

Látványosak a magyar gazdaság ideai makrogazdasági mutatói. A 4,5% körüli gazdasági növekedés, a jóval 3% alatti költségvetési hiány, a mérséklődő államadósság és csökkenő devizaadósság mind-mind okot adnak az optimizmusra. Ám érdemes egy kicsit a számok mögé is tekinteni, ahol viszont halmozódó feszültséget is látunk. Ez leginkább a munkaerő-piacon érzékelhető, de az oktatás, szakképzés helyzete sem túl biztató. Nem meglepő, hogy egyre több szakmai műhelyben intenzíven foglalkoznak a magyar gazdaság versenyképességének javításával. Ami összefügg az oktatás, az egészségügy, az innováció stb. helyzetével is. Körkérdésünkben az MGYOSZ társelnökét, és néhány alelnökét kértük meg, értékeljék 2018 gazdasági eredményeit, s mondják el, mit várnak 2019-re. Az optimizmust jó adag aggodás is fűszerezte.

Lakatos Péter: Látványos változások jöhetnek a magyarországi vállalati szerkezetben

Lakatos Péter, az MGYOSZ társelnöke, a Videoton társ-vezérigazgatója

„Az elmúlt évek anabolikus szteroidon táplált hazai vállalati győztesei számára is eljön az igazság pillanata: képesek-e regionális, vagy globális terjeszkedésre, vagy működésük fenntartása egyre nagyobb közösségi forrásokat fog felemészteni”

Az az érzésem, hogy a munkaerő elérhetőségének és költségének az elmúlt 2-3 évben tapasztalható drámai változása, valamint a várható világgazdasági lassulás 2019-ben a magyarországi vállalati szerkezet látványos változását indítja be. A szakértők által sok éve megfogalmazott gyengeségek, mint a gazdaság duális szerkezete, a méretgazdaságossági küszöb alatti vállalatok nagy száma és a kiöregedő alapító-tulajdonos-menedzseri réteg következtében egy tisztulási folyamat indul be. Az azonban korántsem biztos, hogy ezek az adott, mai körülmények között elkerülhetetlen piaci folyamatok hosszabb távon egészséges tulajdonosi szerkezetű gazdaságot fognak eredményezni.

A munkaerőhiány, a demográfiai problémák és a bérspirál régióknak egészére jellemző, ezáltal a munkaerő-piaci helyzet kihívásai általánosak. Mindemellett az egyes országok jelenlegi, gazdasági szerkezete, mint kiindulópont, a következő évek hatékonyságjavulása és az adaptáció mikéntje az egyes országok között markáns különbségeket is eredményezhet.

MILYEN TENDENCIÁK ÉRZÉKELHETŐK?

- ▶ A geográfiaihoz kötött nagy multik (mint pl. az autógyárak, a vegyipari, és az élelmiszeripari vertikum részei) versenyképes folyamataikkal bármilyen bérversenyben helyt tudnak állni.
- ▶ A mobilisabb és/vagy kevésbé eszközigényes gyártások – különösen, ha a szakma logisztikai elvárásai nem feltétlenül igénylik az európai gyártást – ismét inkább más kontinensek felé kacsingatnak.
- ▶ Ennek a trendnek legnagyobb haszonélvezője ismét a Távol-Kelet lesz.
- ▶ Ugyan Mexikóban ma már olcsóbb gyártani, mint Kínában, de a háttéripár Kínában és Délkelet-Ázsiában nagyságrendekkel kiterjedtebb, versenyképesebb. Ez a tendencia várható a feldolgozóipar sok ágazatában, mint pl. elektronika, fém- és műanyagalkatrészek gyártása, nagyobb szériás termék-összeszerelések.
- ▶ Az SSC-k (nemzetközi szolgáltató központok) világában a mesterséges intelligencia elterjedése, a digitálisan automatizált folyamatok térnyerése miatt is jelentős átrendeződés várható. Nehéz megbecsülni a következő néhány év tendenciáit, de egy dolog biztos: a magas szakképzettséget igénylő, valódi döntéseket igénylő munkafolyamatokat megvalósító SSC-k lesznek stabilak. Az erős, angol nyelvű oktatási rendszerű, demográfiailag kedvezőbb helyzetben lévő országok (India, Fülöp-szigetek, és új jelentezőként Vietnam is) komoly kihívást jelentenek a kelet-európai országoknak ebben a versenyben.
- ▶ A tisztulás korai áldozatai lehetnek az egyedi tudásbázis nélküli, külföldi középvállalatok hazai kisebb méretű leányai. Például sok német és francia termelő középcégnek volt a menekülési útvonala az 1990-es évek végén, hogy a termelési folyamataik munkaigényes részét Kelet-Európába telepítették, „megmentve” így a nyugat-európai vízfejet. Mára a sikeresebb kelet-európai (és ázsiai) cégek ezen gyártók direkt konkurenciájává váltak/válnak. A magas költségszintű, de az erős innovációs képesség nélküli középvállalati központok ideje lejár. Ezen cégek sikeres magyar és kelet-európai cégek felvásárlási célpontjai lehetnek.
- ▶ Az elaprózott magyar vállalati/vállalkozói szerkezetben konszolidáció szükséges. Ennek legnagyobb gátja, hogy a működés transzparenciájának hiánya nagyon sok cég esetében nem tesz lehetővé egy formális összeolvadást, megvásárlást, hiszen a cég eredménye (vagy sokszor annál több is) szürkegazdasági módszerekből, illetve a tulajdonosok üzletszerűen nem pótolható személyes teljesítményéből adódik. Vállalat-felvásárlás illetve -egyesülés hiányában a másik kézenfekvő lehetőség természetesen ezen cégek piacainak és munkavállalóinak részleges „átöröklése” az erősebbek, versenyképesebbek által.
- ▶ A fenti konszolidációt erősítheti az idősödő tulajdonosi rétegnél szükségszerűen megjelent vállalat-eladási hullám, mely a hazai tulajdonú középvállalatok iránt csak elvétve megtalálható külföldi érdeklődés miatt vagy konszolidációval, vagy professzionális menedzser általi átvétellel (MBI befektetés) látszik megoldhatónak.
- ▶ A magyarországi kisebb – gyakran indirekt exportra dolgozó, azaz a multik hazai leányvállalatait kiszolgáló – cégek áremelésre kényszerülnek, ha a termelés-szervezés illetve a technológiai beruházások területén nem tudnak alapvetően megújulni. Vízválasztó lesz, hogy erősebb versenyben talpon tudnak-e maradni.

- ▶ A szolgáltató szektorban erősödhet a franchise-ok szerepe: aki sztenderdizált, hatékony folyamatokat tud elterjeszteni, központi kreatív marketinggel, konszolidátora lehet a vendéglátástól a szépségápolásig az erősödő versenyben, hiszen kontrolláltabb folyamatokkal kevésbé képzett és stabil munkaerővel ugyanazt a szolgáltatási színvonalat lehet nyújtani.
- ▶ Az elmúlt évek anabolikus szteroidon táplált hazai vállalati győztesei számára is eljön az

igazság pillanata: képesek-e regionális, vagy globális terjeszkedésre, akvizícióra az állami által serkentett tőke kumulációból, vagy működésük fenntartása egyre nagyobb közösségi forrásokat fog felemészteni.

A fenti példák a teljesség igénye nélkül kívánták felvillantani, milyen sok és alapvető változás várható a vállalati szervezetben. Akár már 2019-ben is.

Gablini Gábor: A magyar gazdaság dicséretes növekedése mögött drámai munkaerő-piaci gondok halmozódtak fel

A választ ketté választanám: először a makrogazdaságról beszélnek, utána pedig a szakképzésről. Bár a kettő akár össze is függhet, mert a versenyképes gazdasághoz versenyképes szakemberek kellene, de most vegyük külön a két témát.

A magyar gazdaság 2018-ban alapvetően jól fejlődött, ám a kkv-k szempontjából nézve, ez a fejlődés nem volt kiegyensúlyozott. Ez a szektor ugyanis – néhány kivételtől eltekintve – nem hozta az elvárt dinamikát, így nem jelent egy olyan stabil bázist, amely egy esetleges válságban csökkentené a magyar gazdaság sebezhetőségét. Ugyanakkor úgy vélem, minden kormányzati igyekezet ellenére a kkv-k terhei jó esetben is csak stagnáltak, nem csökkentek. Arra kicsi esélyt látok, hogy 2019-ben ezen a területen érdemi javulás lenne. Még mindig sok olyan adó terheli ezt a szektort, amelyet a válság okán vezettek be, de az ígéretek ellenére máig sem szüntettek meg. Pedig ezeknek a plusz költségeknek a megszűnése nagyon sokat segítené a béroldalon a kis- és középvállalkozásoknál. Kisebbségi terhekkal jobban meg tudnák fizetni a munkavállalókat, ami talán lassíthatná az elvándorlást, vagy talán még vissza is vonzana a külföldre távozókból. Néha úgy érzem, süketek párbeszéde zajlik: amikor kormányzati szakértőkkel nem hivatalosan beszélgetünk, ők is hasonlóan látják a helyzetet, s a megoldást, ám utána mégsem történik semmi. Talán azért, mert a jó teljesítmény ellenére kényszerpályán van a gazdaság, kell ez a bevétel a költségvetésbe. Pedig talán a terhek csökkentése hozná helyzetbe a kkv-kat, így viszont folyamatosan esélyt veszítünk a kkv-k felzárkóztatására. Vagyis úgy értékelem 2018-t, hogy erősödött ugyan a magyar gazdaság, de potenciálisan többre lenne képes...

A jövő évben is hasonló teljesítményt várok, hiszen az Európai Unió's hétéves költségvetési ciklus utolsó évéhez érünk, a még maradék forrás bekerül a gazdaság vérkeringésébe, vagyis még tartani fog a növekedési lendület. Ugyanakkor a világgazdaságban már gyülekeznek a viharfelhők. Azt remélem, hogy a politikusok lesznek olyan okosak, hogy a józan észre hallgatva nem élezzik, hanem fékeznek a feszültséget.

Ugyanakkor a magyar gazdaság dicséretes növekedése mögött drámai munkaerő-piaci gondok halmozódtak fel. Néha úgy érzem, a döntéshozók nem akarnak szembenézni a problémával. Félrenéznek, hogy ne lássák, mekkora a baj. Mintha azt hinnék, amit nem látnak, az nincs is... Úgy gondolom, ez a gond a jövőben erősödve fogja majd vissza a gazdasági növekedést. Ráadásul amit egy konjunktúrában nem tudtunk megnyerni, annak pótlására egy válságban kicsi az esély.

A gondok megoldásához nem mellőzhető az őszinte és szoros együttműködés a kormányzat és a munkaadói, munkavállalói képviselők között. Mi, az MGYOSZ-nál elkötelezett hívei voltunk és vagyunk a párbeszédnek, az együttműködésnek. Nemcsak a szavak szintjén, de a gyakorlatban is. Látjuk, hogy vannak jó példák a gazdaságban, de ezek inkább csak pontszerűen jelentkeznek, s nem a rendszerszerű működés következményei. És vannak intő jelek is: ilyennek tekintem a hirtelen elszabaduló lakossági hitelválságot, elsősorban a személyi hitelek területén. Tudom, hogy a válság után sokan visszafogták a vásárlást, a fogyasztást, de jó lenne, ha nem jönne létre egy újabb adósságcsapda. Vagyis: 2019-re alapvetően optimistán tekintek. Ami a szakképzést illeti: az MGYOSZ keretein belül több hónapos személyes párbe-

Gablini Gábor, az MGYOSZ alelnöke, a Gablini Csoport tulajdonosa

„Néha úgy érzem, a döntéshozók nem akarnak szembenézni a problémával. Félrenéznek, hogy ne lássák, mekkora a baj. Mintha azt hinnék, amit nem látnak, az nincs is... Úgy gondolom, a munkaerő-piaci gondok a jövőben erősödve fogják majd vissza a gazdasági növekedést”

széden vagyunk túl, az ország összes régiójába eljutottunk, s a hallottak alapján elkészítettünk egy komplex programot a szakképzés átalakítására. Olyan széleskörű eszmecsere alakult ki, amire talán még nem volt példa. És jó volt érzékelni, hogy milyen nagy a nyitottság, az érdeklődés a társadalomban e téma iránt. Szinte mindenki érzi, itt változtatni kell, s ebben tevőlegesen részt akarnak venni szakiskolák, tanárok, elméleti és gyakorlati

szakemberek. Mindez számomra azt jelenti, hogy idáig azok a csatornák hiányoztak, vagy „eldugultak”, amelyek e nagyfokú érdeklődést, aktivitást a megfelelő fórumig vezették volna. Lélekemelő az az igyekezet, ahogy azóta is segíteni akarnak nekünk, hogy sikerüljön eredményt elérnünk ezen a téren. Sokan jelzik most is, szeretnének részt venni ebben.

Koji László: A számok biztatóak, de a háttérben tele van feszültséggel az építőipar

Koji László, az MGYOSZ alelnök, az ÉVOSZ elnöke (az ÉVOSZ az MGYOSZ tagszervezete)

„Több időt kell szánni a létesítmények alaposabb előkészítésére és pontosabb költségbecslésekre, gépesíteni szükséges, mert elavultak a gépeink”

Az építőipar jó évet zár, ha a termelési érték és annak növekedése, a nemzeti termeléshez való hozzájárulása a mérőszám. Eléri a termelés a 3 000 milliárd Ft-ot, ami 22% körüli növekedés, s így több mint 5%-kal járul hozzá a GDP-hez. Mindezt úgy teszi, hogy 70 000 fővel többet foglalkoztat, mint a foglalkoztatási mélyponton, 2013-ban és erőteljes gépesítésbe kezdett. A 2018. évi termelés növekedésében már hatékonyságjavulási folyamatok is megfigyelhetők.

A piac 2017–2020 közötti erőteljes bővülése kikényszeríti a hatékonyság javulását, az extenzív bővülés lehetősége és ideje 2018. évvel lezárul. Óriási a piaci kihívás.

Összességében tehát elégedettek lehetünk, a számok biztatóak. Ám ha egy kicsit a számok mögé tekintünk, s megnézzük, milyen a felkészültsége a cégek és egyéni vállalkozók nagy többségének, akkor már nem annyira jó ez az év. Tele van feszültségekkel. Több időt kell szánni a létesítmények alaposabb előkészítésére és pontosabb költségbecslésekre, gépesíteni szükséges, mert elavultak a gépeink, technológiánk, a munkásokat folya-

matosan képezni kell, mert tömegesen bővült a segéd munkások száma, jobban kell szervezni és együttműködni, sokkal inkább előre gyártott termékekkel kell kivitelezni. A sikeres cégeknél ez a folyamat elindult.

A jövő évben három olyan problémát látok, melyek kezelése 2019 nagy kihívását jelenthetik:

- ▶ a munkaerő a könnyebb, lazább foglalkoztató irányába áramlik (órabér zsebbe, laza munkafegyelem, hiányos munkavédelem, rossz időgazdálkodás, magyarázkodás)
- ▶ a mikro vállalkozások nagy tömege egyedül nem képes megfelelő innovációra, képzésre, összetettebb építési feladatok elvégzésére, növekedésre,
- ▶ erősödni fog a lakhatási krízis hazánkban (egyre több lakás nincs időben felújítva, megtörhet a lakásépítés lendülete, tovább növekednek a lakhatási költségek), aminek kezeléséhez az építőipar további kormányzati közreműködést remél.

Miklós László: Az évtized legjobb éve után 2019 a rossz kedvünk éve lehet...

A számok tükrében 2018 valószínűleg ennek az évtizednek – ideértve a még előttünk álló két évet is – a legjobb éve volt mind nemzetgazdasági, mind vállalati, mind az egyének szintjén. A 4,5% körüli gazdasági növekedés, a jóval 3% alatti költségvetési hiány, a mérséklődő államadósság és csökkenő devizaadósság,

a továbbra is számottevő fizetési mérlegtöbblet, az uniós források beáramlása jól mutatja, hogy makrogazdasági szempontból a várakozásokat is meghaladóan minden rendben van. A bővülő foglalkoztatottság, a jelentősen növekvő jövedelmek a lakosság életszínvonalát érdemben javították, amely megjelent a kereslet dinamikus

bővülésében: nőtt a kiskereskedelmi forgalom, a turizmus, lendületbe jött a lakásépítés, többet autóznak az emberek. Mindezek és az ehhez társuló optimizmus az uniós forrásokkal és az alacsony kamatokkal megtámogatva a vállalati szektor eredményeiben is tükröződik.

A magyar gazdaság ma makrogazdasági mutatók tekintetében sokkal kevésbé sérülékeny, mint az elmúlt negyedszázadban bármikor. Ahhoz azonban, hogy 2018 a közelmúlt magyar gazdaságtörténetében ne kivételesnek minősülő év legyen, sok mindent kell tenni. Nem véletlen, hogy a MNB versenyképesség-javító programot dolgozott ki, mert ha jól belegondolunk a jó eredmények lényegében egyetlen tényezőnek köszönhetőek, a viszteher nélküli igen jelentős EU forrásoknak. A 2010 óta eltelt időszakban is megmaradt a magyar gazdaság duális szerkezete, de a mögöttünk lévő esztendőben is rekordösszegű állami támogatást kaptak a multik. A KKV-knak mindössze 6%-a exportál, a munkaerőhiány ellenére sem nő a termelékenység, továbbra is gyengén szerepelünk a diákok tudás(alkalmazási) felmérésein, folytatódik a munkaerő elvándorlás stb. Szerencsére, nem csak a kormány által preferált termelő szektor bővült, hanem a nagyobb hozzáadott érték tartalmú szolgáltató szektor is, sőt több vállalat – köztük pl. a teljesen más iparágban működő MOL is – befektet a szolgáltató szektorba.

A globalizációt nem lehet megállítani a háttáron. Ha pedig a globális kockázatok növekednek, akkor egy kis nyitott gazdaságnak gyorsan kell alkalmazkodni, legalább az új (lehetőleg magas hozzáadott érték tartalmú) technológiák átvetelében, a versenyképesség és a termelékeny-

ség növelésében, a megfelelő vállalati méretek elérésében (még ma is csak a MOL, OTP és a Richter minősül regionális jelentőségű vállalatnak). A kor követelményeihez alkalmazkodni pedig csak mindenkire kiterjedő magas színvonalú oktatással (óvodától az egyetemig), a K+F-re költött források jelentős növelésével, jó egészségügyi ellátással lehet.

Azt várom 2019-től, hogy a kormány szembenéz ezekkel a követelményekkel és értékeli a korábbi „kitörési” kísérletek (pl. keleti, déli nyitás, kereskedő házak, hazai nagytőkés osztály versenypiacon kívüli megteremtése) eredményességét. El kell kerülni, hogy a rövid távú szempontok és a hatalmi, politikai érdekek felülírják a gazdasági racionalitást! Sehová sem vezet az a „geopolitizálás”, amely szerint Magyarországnak egyensúlyozni kell Washington, Peking, Moszkva, Brüsszel és Isztambul között. Ez 100-200 évvel ezelőtti gondolkodási keret. Ma az EU és a NATO tagjaként alapvetően más a helyzet. Azt remélem, hogy a kormány legalább mérsékli a konfliktuskereső politikáját, bár a túlóra keret módosítására vonatkozó eljárása aggasztó, mert a külpolitikai konfliktusok mellé „sikerült” egy jelentős belpolitikait is előidézni. Meglehet, hogy 2019 a rossz kedvünk éve lesz.

Ma is aktuális a 2016-os évértékelő írásom záró mondata: „a PISA teszt értékelői szerint a magyar diákok 26%-a helytelen tudományos információkat is felhasznál és döntéseik során személyes meggyőződésüket összetévesztik a tudomány tényeivel. Csak remélni lehet, hogy a döntéshozók nem követnek el ilyen hibát.”

Miklós László,
az MGYOSZ alelnöke

„A kor követelményeihez alkalmazkodni pedig csak mindenkire kiterjedő magas színvonalú oktatással (óvodától az egyetemig), a K+F-re költött források jelentős növelésével, jó egészségügyi ellátással lehet”

Vértes András: Lényegében egy túlfűtött gazdasági helyzetbe jutottunk

A 2018-as év eredményeit még nem ismerjük, de a gazdasági előrejelzők egészen bizonyosan alábecsülték a gazdaság növekedését. A GKI is, de mások is, jellemzően 3-3,5%-os növekedést valószínűsítettek, majd később felfelé korrigáltak 4% környékére, de nagy valószínűséggel a magyar gazdaság 4,5% feletti növekedést fog elérni ebben az évben. Ebben számos tényező játszott szerepet. Egyrészt a világgazdasági konjunktúra az év elején még kitarzott, majd ugyan romlott, de a magyar szempontból legfontosabb pontokon továbbra is elég kedvező maradt. Az év

közepétől kezdve azonban jól láthatóan már Magyarországot is érintették például a gépkocsi gyártással kapcsolatos megtorpanások. Ugyanakkor nemcsak a növekedést, hanem az inflációt is alábecsültük. Magyarország nemcsak a növekedésben kiugró most Európában, hanem az infláció gyorsulásában is. Lényegében egy túlfűtött gazdasági helyzetbe jutottunk. Lehet örülni ugyan a növekedésnek, de tudni kell, hogy ez speciális körülményekből, például a 2018-as választásokkal összefüggő előrehozott EU-kifizetések felhasználásából származott. A magyar gazdaság úgynevezett

Vértes András,
az MGYOSZ alelnöke, GKI
Gazdaságkutató Zrt. elnöke

„Lehet örülni ugyan a növekedésnek, de tudni kell, hogy ez speciális körülményekből, például a 2018-as választásokkal összefüggő előrehozott EU-kifizetések felhasználásából származott”

potenciális („normális”) növekedése 2,5% környékén van, az ezen felüli fejlődés már lényegében nem tekinthető tartósnak. Részben emiatt emelkedett meg erőteljesen az infláció is.

A világgazdasági konjunktúra 2018 második felében már egyértelműen lassult, a magyar szempontból legfontosabb országban, Németországban erőteljesen fékeződött. Az EU-támogatásokat a magyar kormányzat 2018-ban megelőlegezte, de nyilvánvalóan ezt a folyamatot nem lehet 2019-ben folytatni. Erről az oldalról nem kap majd a magyar gazdaság jelentős stimulust. Ezért az előrejelzők nagy többsége, beleértve a GKI-t is, 3,5% körüli növekedésre számít. Nehéz megbecsülni még

azt is, hogy a 2018-as gyors növekedés pozitív vagy negatív hatással lesz-e a 2019-esre. Minden bizonnyal el kell kezdeni az infláció hűtését, amit az MNB valószínűleg először nem kamatemeléssel, hanem más módszerekkel, de 2019 közepétől kezdve már kamatemeléssel is fog végezni. Ha ezt nem tenné, akár jelentős piaci és inflációs kockázatok is keletkezhetnének. Érdekes lehet még e tekintetben az is, hogy a jelenlegi jegybank elnök terminusa kora tavasszal lejár. Így akár lesz, akár nem lesz cse-re, ezen a poszton mindenképpen változtatni kell a monetáris politikán. Sajnos nem bízhatunk abban, hogy a magyar gazdaságpolitika jobban piacbarát, versenyszeretőbb lenne, a magyar modell sajnos folytatódni látszik.

Wolf László: A 2018-as évben rendkívül jól teljesítettek a magyar bankok

Wolf László, az MGYOSZ alelnöke, az OTP vezérigazgató-helyettese

„2017/2018-ban véget ért a hitel nélküli növekedés, és megindult a hazai és a régiós hitelpiacok gyors, de nem túlfűtött bővülése, ami a jegybank és az OTP várakozásai szerint is tartós folyamat lehet”

A kedvező gazdasági környezetnek, a szolgáltatásfejlesztéseknek és az erős versenynek köszönhetően 2018-ban rendkívül jól teljesítettek a magyar bankok. 2017/2018-ban véget ért a hitel nélküli növekedés, és megindult a hazai és a régiós hitelpiacok gyors, de nem túlfűtött bővülése, ami a jegybank és az OTP várakozásai szerint is tartós folyamat lehet. Az OTP Bank sikeresen ragadta meg a kedvező gazdasági környezetben rejlő lehetőségeket, folyamatos fejlődésének, erős tőkehelyzetének, likviditásának köszönhetően a közép-kelet-európai régió meghatározó pénzügyintézetévé vált. Legutóbb Bulgáriában és egy újabb országban, Albániában jelentettünk be bankvásárlást. Erőfeszítéseinket az idei évben több díjjal is elismerték: a Euromoney értékelése szerint Közép-Kelet Európa és Magyarország legjobb bankja az OTP Bank; a Global Finance a Magyarország legjobb bankja elismerésben részesített bennünket; a Mastercardtól az év bankja, a leginnovatívabb bank és az év akadálymentes banki innovációja díjat kaptuk. A Euromoney és a Banker magazin pedig az év privátbanki szolgáltatójának választotta bankunkat.

Mivel a hazai gazdaság a várakozásaink szerint növekedési pályán marad, és a hitelezést meghatározó főbb tényezőkben – kamatkörnyezet, munkaerőhiány, lendületes bérdinamika, ingatlanpiaci fellendülés – sem várunk változást, a következő években folytatódhat a vállalati szektor hiteleinek gyors bővülése. A 2018-ban tapasztalt évi 15%-ot meghaladó növekedés

2019-ben is kétszámjegyű maradhat, majd az azt követő években 10% környékére mérséklődhet. Túlfűtött növekedésről azonban nem beszélhetünk, hiszen az állomány így is csak éppen eléri majd a GDP 20%-át, ami egyrészt elmarad a jelenlegi cseh és szlovák szinttől, másrészt pedig ekkora növekedés esetén is legfeljebb a kétharmada lesz a hazai válság előtti, 30%-os értéknek.

Néhány olyan folyamatot azonban már látunk, amely jövőre is komoly odafigyelést igényel.

A PSD2 és az azonnali fizetési rendszer bevezetésére készülünk, de a fejlesztések egyébként is átszövik az OTP Csoport működését. Egyre nagyobb hangsúlyt kap szolgáltatásainkban a készpénz- és papírmentesség. A rutin tranzakciók egyre inkább az online térbe helyeződnek át, a fiókokban pedig tovább erősítjük a tanácsadói funkciókat, hogy ügyfeleinknek minél teljesebb szolgáltatást tudjunk nyújtani. Sokat várunk a 2019-es év elején induló második akcelerációs programunktól is. Már az első körből is igen ígéretes partnereket tudtunk behozni: a számladigitalizálás, és a családi bankolás terén új megoldásokat kínáló cégekkel dolgozunk.

A pénzügyi intézmények közül az elsők között térünk át az agilis munkamódszer széleskörű alkalmazására. A változás nem csak az IT, hanem a lakossági hitelezési területet is érinti. Az átállástól azt várjuk, hogy lényegesen gyorsabb és hatékonyabb lesz a különböző részfeladatok végrehajtása, de például több idő lesz tesztelésre is.

EURÓPA: gazdasági stabilitás

– sokrétű politikai
bizonytalansággal

Az eurózóna meghatározó gazdasági jelentős politikai viharokat élnek át. Érdeemes mérlegelni, hogy vajon mi válthatta ki a jelentős politikai változásokat Olaszországban, a tartós tüntetéseket Franciaországban? Miért van súlyos megosztottság a Brexit megállapodás tekintetében a kormányzó Konzervatív Párton belül? Ki emlékszik már a katalán függetlenségi törekvésekre?

Ezek az események rávilágíthatnak a hosszú ideje érlelődő társadalmi változásokra, valamint a szuverén államok korlátozott gazdaságpolitikai eszköztárára a globalizált és integrálódott világ gazdaságában.

Az Európai Unió, de különösen az eurózóna és közvetlen környezete – Svájc, Norvégia –, a világ stabil, kiegyensúlyozott növekedéssel, pozitív folyó fizetési mérleggel, a világ más fejlett régióihoz képest mérsékeltebb jövedelemegyenlőtlenséggel, és eladósodottsági szinttel jellemezhető gazdasági térség. Akkor mi a probléma?

OLASZORSZÁGBAN a 90-es évek közepe óta stagnál az egy főre jutó kibocsátás, közben viszont majdnem másfélszeresére nőtt az államadósság. Ez a versenyképesség visszaesésének erős bizonyítéka. Időközben a hagyományos politikai pártok és szereplők a 90-es évek közepén megbuktak. A Berlusconi

korszak csak megjelenésében és szlogenjeiben hozott újat, a társadalom bizalmi tőkét egyre magasabbra csúszott. Közben Itália komoly jövőkép nélkül lavírozott az Unióban, még a fejlett, a 90-es években még 6. helyezett Lombardia és mindig kiemelkedő Veneto tartomány is folyamatosan lejjebb csúszott a gazdag európai régiók ranglistáján.

A Berlusconi időszakot követően kormányra került baloldali kormányok igyekeztek következetes lépésekkel konszolidálni a GDP 20%-t elérő, nem-teljesítő hitelekben fuldokló bankrendszert. Ez jellegénél fogva társadalmi elismerésre nem számíthatott. Pedig a kormányváltást megelőzően a csendes „ügyvezető” baloldali kormány határozott eredményeket mutatott fel, különösen a külkereskedelmi többlet izmosodott, viszonylag fegyelmezett költségvetés mellett.

A társadalom többsége azonban már

Fotó: Presidenza del Consiglio dei Ministri

Giuseppe Conte,
olasz miniszterelnök:

Az új megállapodás „jó Olaszországnak és kielégítő Brüsszel számára is”

Franciaországon többhetes tiltakozáshullám söpört végig, ami csak akkor csillapodott, amikor Emmanuel Macron francia államfő 100 eurós minimálbér-emelést jelentett be, továbbá visszavonta az energiaárak és az üzemanyagok jövedéki adójának januári emelését, illetve a gépjárművek műszaki vizsgálatának jövő évi szigorítását.

megfáradt, ráadásul a bevándorlás valódi problémákat vetett fel. Győztek – ezért is – a populistának címkézett pártok. A sokkal mérsékeltebb 5Csillag mozgalom átfogó terveire talán kevesebb intellektuális kapacitás és kidolgozottság társult, miközben az egyszerű üzenetekkel operáló Liga már a legnépszerűbb politikai tömörülés. Az olasz költségvetési politika felvet hitelességi és finanszírozási problémákat, azonban a hosszú távú jövőkép talán fontosabb. A tervezett szociális intézkedések akár a gyengülő társadalmi kohézió fennmaradását is lehetővé tehetik. Bár az Unió kompetenciája korlátozott, egy talpon maradó Olaszország az Unió fennmaradásának szükséges feltétele. A költségvetési vitáról szóló üzenetek helyett az olasz kormány és a Bizottság végre megkezdte a kompromisszumok keresését.

Mindenesetre a beszerzési menedzsment-indexek 2018 októberére már 50 pont alá gyengültek, mutatva, hogy a meghatározó olasz vállalatok bizonytalannak ítélik meg az Európai Bizottság és kormányuk huzavonáját, annak lehetséges következményeit. A kompromisszum európai kultúrája úgy tűnik, eredményre vezet.

FRANCIAORSZÁG gazdasági teljesítménye és adósságszintje sokkal stabilabb képet mutat. Markáns tendenciák az elmúlt 20 évben a középosztály vékonyodásához vezettek. Az átlagos növekedés hozama egyenlőtlenül oszlott el, miközben az adóterheket aránytalan mértékben a fizetésből élők viselték. A strukturált adóelkerülés a gazdagok kedvenc időtöltésévé vált. A L’Oreal hajdani örökösneje, az egyik leggazdagabb francia polgár, egy

alapítványon keresztül realizálta a társaság által fizetett osztalékokat, gyakorlatilag nem adózott.

A 2017. évi választásokon a hagyományos pártok háttérbe szorultak, a szélsőjobb előre tört, az elnökválasztás döntőjében azonban még nagy vereséget szenvedett a fiatal és független jelölttől. Macron elnök gazdasági racionalitása és felelősségteljes környezetvédelmi politikája lehet egy hosszú távú stratégia része, ám a rövid távú áldozatokat a bérből élők már nem kívánják vállalkozni. A népszerűség és az adózással kikényszerített környezetudatos magatartás egyelőre nem férnek össze. Több megfigyelő az érdemekkel már nem magyarázható növekvő egyenlőtlenségek miatt ürügyet kereső elégedetlenséget látják a sárga mellényesek intenzív fellépése, és tagadhatatlan sikerei, széles bázisa mögött. Megmosolyogtató, hogy a képzett francia elnök kérleli a francia vállalkozásokat, hogy hazájukban adózzanak. Morális követelményt próbál állítani egy érdekvezérelt világban. A kormány az utcai nyomás hatására visszavonulót fúj, 100 euróval megemelte az európai összevetésben magas minimálbért, felfüggesztette az üzemanyagokra kivetett literenként 6. illetve a gázolajra 3 centes környezetvédelmi adót. Stratégia alkalmazása helyett először társadalmi béke. Nem biztos, hogy elegendő lesz.

A francia gazdaság bizalmi és beszerzési indexei egyelőre magas szinten maradtak, a beszerzési indexek magasabbak az aktuális német adatoknál, a javakat és szolgáltatásokat egyaránt magába foglaló kompozit index például 54,2 pont, az erős bővülés irányába mutat. Az ipari kibocsátás enyhén csökkent, összességében

a tüntetéseknek egyelőre nincs számottevő negatív hatása a gazdaságra. Az erős vélemény-kifejezésnek ott hagyománya van.

Látva a társadalmat erősen megosztó, és a szélsőségek irányba hajló európai folyamatokat, a francia adminisztráció szinte élharcosként elkötelezett a demokratikus intézmények és a piacgazdaság vívmányai iránt. Külpolitikájának ez egyik sarokköve. A történelemből ismert francia küldetéstudat az Európai Unió egyik támasza lehet, amit azért gyengíthet az elnök hazai népszerűségvesztése.

A BREXIT CÍMŰ SZAPPANOPERA újabb betétekkel bővült. Hihetetlennek tűnik, hogy Theresa May csak most realizálta az ír határkérdés fontosságát. A parlamenti voksolás visszavonása, illetve annak indoklása pedig erre utal. Persze ki tudja: lehet, hogy párttársai egyharmadának ellenállását tapasztalva ez csupán ürügy és időnyerés. A Konzervatív Párton belüli bizalmi szavazást túlélve a kormányfő változatlanul ragaszkodik a népszavazás eredményéhez, amely egy bonyolult kérdést a szavazás szabályainak megfelelően „Igen-Nem”-re redukált.

A 2016-os Brexit kampányban hangsúlyt nem kapó ír határkérdés logikailag megoldhatatlan. Tekintettel arra a kiindulóponton, hogy az Egyesült Királyság kormányának Brexit értelmezése szerint az ország nem maradhat sem a vámunió, sem az európai gazdasági térség tagja, ezért ebből az következik, hogy az Unió és a Királyság között vámhatárnak szükséges kialakulnia. Csakhogy ez a szárazföldön kizárólag a több, mint 200 helyen átjárható, jelenleg virtuális ír-északír határ vámhatárrá

Az Egyesült Királyságban erősödik az EU-pártiak hangja, ám az újabb népszavazástól a kormány elzárkózik. Ráadásul továbbra is bizonytalanság övezi, hogy az Egyesült Királyságban megerősítik-e a brit EU-tagság megszűnésének (Brexit) feltételrendszeréről szóló megállapodást, vagy sem. Ezért az Európai Bizottság megkezdte a megállapodás nélküli kilépés esetén alkalmazandó, rendkívüli helyzetre szóló cselekvési tervének végrehajtását.

történi átalakítását jelenti. Ez az írek számára politikai szempontból elfogadhatatlan, nem is bizonyos, hogy a 20 éves nagypénteki megállapodás szellemével ellentétes szándéknak a Westminster érvényt tud szerezni.

A tárgyalások során az a kompromisszum alakult ki, hogy Nagy-Britannia, azaz a Brit sziget lehetne a külső vámhatár, amennyiben az átmeneti, a kilépés dátumát követő időszakban sem rendeződne megállapodással az ír kér-

zőházak, mint a Pwc, a Deloitte egyetértene abban, hogy az egyre inkább a belföldi fogyasztás lesz a következő években a gazdasági növekedés fő hajtóereje.

A GDP növekedés a 2017. évi 2,5%-os csúcstról a következő években várhatóan 2% alá eszkezik. Nagyon kedvező körülmény a belföldi felhasználás említett dinamizmusa, amely rövid távon csökkenti a külső tényezők hatásait, elsősorban a kereskedelempolitikai csatározások tovaggyűrűző hatásait.

A 2018. évi 1,9-2,0%-os várható növekedés 2019-ben alig, 1,8%-ra csökken olyan módon, hogy a közkiadások érezhetően átlag alatt, a beruházások átlag felett teljesítenek. Ebben az egészséges szerkezetben a devizaövezet átlagos szuverén adósságállománya is enyhén mérséklődhet a masstrichti metódus alapján 87%-ról 85,5%-ra.

A folyó fizetési mérleg az exportdinamika lanyhulása ellenére a tavalyi majdnem 4%-ról 3,5-3,6%-ra eshet vissza, ami változatlanul robusztus többlet. A felhalmozott exporttöbbletből eszközölt befektetések hozama egyre tekintélyesebb tétel, emellett a turizmus Európa felé áramló dinamikája is sokat nyom a latba.

A fogyasztási hajlandóság, a bizalmi indexek egyelőre nem estek vissza. Mintha a tartós Brexit bizonytalansághoz a szereplők hozzászoktak volna.

A Pricewaterhouse Coopers analízise szerint az eurózónán belül várhatóan felülteljesítő lesz Ausztria, Belgium, Hollandia, és Németország. Az olasz és a francia gazdasági teljesítmény az átlaghoz képest inkább alulteljesítő lehet, viszont óvatos optimizmusra ad okot, hogy az olasz kormányálláspontra közeledik a brüsszeli követelményekhez, a francia kormány pedig széleskörű társadalmi párbeszéd

A monetáris eszköztár, az előzetes bejelentéseknek megfelelően 2019. január 1-től megváltozik, a mennyiségi lazítás véget ér. Az EKB decemberi közleményében szokatlan egyértelműséggel jelezte, hogy mérlegfőösszegét egyelőre nem csökkenti, azaz a lejáró, államkötvényeket – és kisebb arányban vállalati kötvényeket – újabbak vásárlásával pótolja. A mérlegfőösszeg tartásának várható időtartamáról a későbbiekben nyújt tájékoztatást. A kamatemelés lehetősége szóba sem került. A monetáris környezet tehát változatlanul laza, beruházásösztönző. Inflációs veszély nincs, a 2018 novemberében mért éves maginfláció mindössze 1%, a teljes pénzromlás 1,9% volt. A jegybank saját mandátuma és inflációs célja alapján nincs kamatemelési kényszerben.

Kelemen Gábor

Előrejelzés az euróövezetre 2019–2020

(év/év változások százalékban)

	2017 (tény)	2018	2019	2020
GDP növekedés	2,5	1,9	1,8	1,6
Háztartások fogyasztása	1,7	1,4	1,6	1,5
Beruházások	2,8	3,4	3,1	2,8
Kormányzati kiadások	1,2	1,1	1,5	1,1
Munkanélküliség	9,1	8,2	7,6	7,2
Államadósság (Maastricht szerint)	88,9	87,1	85,6	84,1
Folyó fizetési mérleg	3,9(!)	3,8	3,6	3,6

Forrás: OECD

dés. Ez azonban azt jelenhetné, hogy a Királyság szuverenitása egyes kérdések tekintetében nem érvényesül saját országán belül Észak-Írországban. Ezért ezt nemcsak a brit politikai elit egy tekintélyes része, hanem a Konzervatív Párt többségét kívülről biztosító DUP északír politikai tömörülés is ellenzi. Észak-Írországban egyébként a „Maradás” a népszavazás alkalmával több, mint 70%-ot kapott.

Korántsem lehetünk biztosak abban, hogy ezt a problematikát a 2016-os népszavazás alkalmával a választók és a politikai elit jól átlátták. Személyes véleményem, hogy a több, mint 2 éve tartó huzavona mostanra már elegendő ismeretet szolgáltatott a választóknak. A 2. Brexit népszavazás fő indoka éppen ez lehet. Már nem érzelmek és lózungok, hanem a Brexit mikéntjének konkrét nehézségei tudatában dönthetnének.

A brit kormány és személyesen a miniszterelnök asszony eltökélten ellenzi egy második népszavazás megtartását. A parlamenti Brexit szavazás 2019 január közepére toródott, ami már az elutasítás esetében sem biztosít elegendő időt a kilépés dátumáig a népszavazás megismétlésére. Az üzleti körök joggal aggódnak: ezzel az eljárásrenddel megnőtt a megállapodás nélküli Brexit esélye.

MIKÖZBEN A POLITIKA ilyen jelentős hullámokat vetett, a gazdaság meglepően egyenletesen, az eseményeket higgadtan reagálva teljesít. Mind az OECD, mind más neves elem-

A JÖVŐ VERSENYKÉPES VÁLLALKOZÁS AIRÓL

egyeztetett az MNB és az MGYOSZ

A versenyképes vállalatok jelentik a versenyképes gazdaság alapjait – ebben egyetértettek a Magyar Nemzeti Bank (MNB) és az MGYOSZ elnökségének tagjai a december 14-i konzultáción. S abban is, hogy a versenyképesség erősítése meghatározó a magyar gazdaság jövőbeni fenntartható növekedéséhez. A módszerekről, teendőkről célszerű még több szakmai egyeztetést folytatni.

A jegybank vezetői részt vettek az MGYOSZ december 14-i elnökségi ülésén, ahol áttekintették a magyar gazdaság versenyképességének javításához és a 21. század sikeres magyar vállalkozásfejlesztéséhez szükséges legfontosabb lépéseket.

A jegybank alelnöke, Nagy Márton elmondta, a magyar gazdaság sikeres stabilizációs perióduson van túl. Az elmúlt évszázadban soha nem álltak rendelkezésre ilyen stabil makrogazdasági feltételek Magyarország tartós felzárkózásának megalapozásához. Ehhez azonban versenyképességi fordulatra van szükség, amelynek egyik legfontosabb pillére a magyar vállalkozások termelékenységének gyorsabb ütemű bővülése – hangsúlyozta az MNB szakembere.

A MNB az év közepén 180 pontból álló javaslatot fogalmazott meg a versenyképességi fordulat megalapozásához, amelyet a gyorsan változó globális gazdaság kihívásaira reagálva, valamint a meglévő javaslatokhoz kapott észrevételeket felhasználva a jövő év elejére 300 pontra bővít ki – ennek részleteiről Palotai Dániel, az MNB ügyvezető igazgatója beszélt. Álláspontja szerint Magyarország mára az egyik legstabilabb befektetési célponttá vált a fejlődő országok körében. Ugyanakkor a magyar vállalkozások sikeresebb működése érdekében jobban ki kell használni a méretgazdaságosságból fakadó előnyöket, az új digitális technológiákat és a modern vállalat-szervezési ismereteket. A magyar vállalkozások versenyképességének javítását egy fejlett pénzügyi ökoszisztéma támogathatja, aminek kialakításáért az MNB a jövőben is mindent megtesz – emelték ki az MNB szakemberei.

Az MNB az év közepén 180 pontból álló javaslatot fogalmazott meg a versenyképességi fordulat megalapozásához

Az ülésen az MGYOSZ ismertette a tudás alapú, innovatív társadalom szakképzésének stratégiájáról szóló elképzeléseit. A hazai foglalkoztatási mutatókban elért eredményeket elismerve, az oktatás és szakképzés minőségi jellemzőinek javítására hívták fel a figyelmet. Olyan rendszer kialakítását javasolta, amely a digitális technológia gyorsan változó igényeit figyelembe veszi. Az MGYOSZ több elnökségi tagja hangsúlyozta, fontos, hogy az elkészült hosszú távú elemzések és stratégiák a gazdasági szereplők számára széles körben hozzáférhetőek legyenek, arról folyamatos párbeszéd legyen, amihez az MGYOSZ felajánlotta szakmai segítségét.

A projekt lezárult, a program más formában folytatódik

A FAME – FAMily BusinEss Sustainability and Growth (Családi vállalkozások fenntarthatósága és növekedése) nemzetközi program már befejeződött, ám az értékelések még készülnek. Annál is inkább, mert a projekt résztvevői – különböző formában – továbbra is folytatják a családi vállalkozások menedzselését, tanítását, képzését, tapasztalatok átadását. Az alábbiakban a konzorciumvezető BGE dékánja, a munkaadói partner, az MGYOSZ főtikára összegezi tapasztalatait, valamint a CSVOE kuratóriumi elnöke értékeli a családi vállalkozások helyzetét.

Dr. Csillag Sára: A nemzetközi program más formában folytatódik

Mind a projekthez kapcsolódó tudásmegosztó eseményeken (pl.: a CSVOE Klubnapja), mind pedig a képzési anyagok tesztelése során igyekeztünk felmérni a képzési programok potenciális résztvevőinek elégedettségét, és a visszajelzések nagyon pozitívak voltak. A családi vállalkozások utódlása Magyarországon is rendkívül releváns kérdéskör, és – a visszajelzések alapján – a projektben született képzési anyagokban az elméleti és gyakorlati elemek aránya jól eltalált, illetve az általunk alkalmazott módszertani megoldások jól használhatóvá teszik a képzéseket.

A FAME előzményét jelentő INSIST projektnél az elsődleges célcsoportot a gyakorló szakemberek, a családi vállalkozók (tehát elsősorban az idősebb korosztály, a családi vállalkozások utódlása kapcsán az „átadók”) jelentették. A FAME projekt esetében a fiatalabb korosztály, tehát a családi vállalkozások „átvevői” volt a fő célcsoport. Ennek megfelelően alakítottuk tehát a tematikát és a módszertant is. Most azt gondoljuk, hogy hasznos lehetett volna egy olyan szakmai műhely program, ahol az „átadók” és az „átvevők” együttesen vesznek részt. Ez egybecseng azazal, hogy visszajelzések alapján is – az e-lear-

Dr. Csillag Sára,
a Budapesti Gazdasági
Egyetem dékánja

„Hasznos lehetett volna egy olyan szakmai műhely program, ahol az „átadók” és az „átvevők” együttesen vesznek részt”

ning anyagok mellett – a szakmai műhely típusú, tapasztalat-megosztásra is lehetőséget biztosító tréningek a preferáltak. Ez kijelöli számunkra a fejlesztési irányt is a jövőbeni projektek esetében.

A BGE vállalkozásbarát egyetem. Stratégiai célkitűzésével összhangban, a családi vállalkozásokkal kapcsolatos kutatás és fejlesztés továbbra is nagyon fontos számunkra. Felismerve a hazai kkv-szektor nemzetgazdasági jelentőségét, létrehoztuk a Budapest LAB Vállalkozásfejlesztési Központot, amely hazai források felhasználásával hosszú távú kutatási programot indított a magyarországi családi vállalkozásokról. Ilyen értelemben tehát a kérdéskörrel továbbra is aktívan foglalkozunk.

Nemzetközi szinten pedig a meglévő lengyel, francia és angol partnerekkel, valamint más országok felsőoktatási intézményeinek bevonásával kívánjuk folytatni ezt az irányt – MentorCert nevű programunk többek között ezt is célozza.

Nagyon fontos, hogy a pályázatok fejlesztéseit, és eredményeit valamint a meglévő és folyamatban lévő kutatások eredményeit az alap és mesterszintű, valamint a posztgraduális képzésekben is hasznosítsuk.

Wimmer István: Hasznos tudáscsere, nemzetközi konzorciumban

AFAME két másik nemzetközi projekt folytatása volt, vagyis az MGYOSZ immár sok éve szisztematikusan foglalkozik a családi vállalkozások működésének, fejlesztésének, generációváltásának különböző kérdéseivel. Korábban a generációváltás folyamata állt a középpontban, legutóbb pedig azzal foglalkoztunk, miként lehet kialakítani egy olyan szakmai mentorhálózatot, mely tudással, tapasztalattal segíti a családi vállalkozásokat. Mindegyik program nemzetközi összefogásban zajlott, a Budapesti Gazdasági Egyetem konzorciumvezetésével. Munkaadói oldalról az MGYOSZ adta azt a gyakorlati tudásbázist, kontrollt, vállalati gyakorlati ismeretet, amelyre az elmélet épülhetett, s amely segítette a megfelelő elméleti tudás, tananyag kifejlesztését. Tudjuk, hogy a vállalkozások között fontos szerepet játszanak a családi tulajdonú cégek, ezért munkaadói szervezatként nekünk fontos, hogy felkészültek, jó menedzsment-ismeretekkel rendelkező tulajdonosok, cégvezetők irányítsák ezeket a cégeket is.

A nemzetközi konzorcium hasznos együtt-

Wimmer István,
az MGYOSZ főtítkára

„Munkaadói oldalról az MGYOSZ adta azt a gyakorlati tudásbázist, kontrollt, vállalati gyakorlati ismeretet, amelyre az elmélet épülhetett, s amely segítette a megfelelő elméleti tudás, tananyag kifejlesztését”

működési forma, hiszen minden résztvevő közvetlenül értesülhet a másik ország tapasztalatairól. A tudáscsere minden résztvevőnek hasznos volt. Az MGYOSZ e munka kapcsán több nemzetközi fórumra jutott el, ahol rendszeres konzultáció részese lehetett. Így a BusinessEurope-nál is volt nemzetközi tapasztalatcsere e témában. Ma már munkaadói oldalról e téma elismert fóruma lettünk, ami azon kívül, hogy jót tesz a presztízsünknek, nemzetközi ismertségünknek, hasznos a tagjainknak is. És igazából ez a lényeg: olyan tudást, nemzetközi tapasztalatot tudunk közvetíteni, terjeszteni – akár az MGYOSZ saját fórumain, online magazinjában – , akár más digitális csatornákon, ami hozzájárul tagjaink, potenciális tagjaink felkészültségének mélyítéséhez. Novemberben például a Családi Vállalkozások Országos Egyesületének (CSVOE) két napos videokonferencián is részt vettünk, előadással. Terveink szerint ez a téma továbbra is fókuszban marad az MGYOSZ munkájában, nemzetközi és magyar partnerekkel együttműködve.

Dr. Berendi Péter: Három generációváltás-kísérletből kettő nem lesz sikeres

Nincs aktuálisabb téma a családi vállalkozások körében, mint a generációváltás. Ez nemcsak a magyar gazdaságban izgalmas kérdés, de a világ sok országában szembesülnek azzal a gazdasági kárral, amit egy rosszul végrehajtott tulajdonosváltás idézhet elő. Tapasztalatok szerint három generációváltásból kettő nem lesz sikeres. Például azért nem, mert gazdasági gondok lépnek fel, vagy az utód mégsem kívánja az ősök cégét tovább vinni. A generációváltás sikerét több negatív tényező is befolyásolhatja.

Egyik ilyen, hogy az utód már képzettebb, mint a szülők, sikerélményre vágyik, s ezt nem kapja meg, ha a szülők által már sikeressé tett vállalatot viszi tovább. Ott sokszor nincs igazi kitörési lehetőség, a már csúcsra vitt üzlet egyszerű működtetése pedig nem elégíti ki az

Dr. Berendi Péter,
a CSVOE Közhasznú
Alapítvány kuratóriumi
elnöke

ambiciózus fiatalot. Akadályozó tényező lehet az is, hogy az alapítók, a mai hatvanasok, hetvenesek, nem tudnak magukkal mit kezdeni, ha átadnák a céget. Félnék ettől az érzéstől, ezért húzzák-halasztják ezt a lépést. De az is gond lehet, ha az alapító átadja a vezetést és nem tud mit kezdeni magával, ha még szellemileg és fizikailag aktív. Az is előfordulhat, hogy nincs utód, ezért interim menedzsmentben, vagy valamilyen más működési megoldásban kell gondolkodni. Néha az is gondot jelent, ha több utód van. Egyrészt előfordulhat, hogy egyik gyerek sem fogékony a családi gazdaság továbbvitelére, inkább művészetben, sportban, vagy egyéb tevékenységben szeretne kitűnni, ahhoz van tehetsége. Az sem egyszerű történet, ha csak az egyik gyermek kíván a cégben tevékenykedni. Ez egy

más jellegű kérdés, tisztán anyagi jellegű. Az sem könnyebb szituáció, ha mondjuk, mindkét gyermek szeretne a cégben maradni, s vezetőként dolgozni. Ilyenkor az idősebb gyerek helyzeti előnyben van. Mire a fiatalabb is belépne a cégbe, ő már vezető pozícióban van, amit nem szívesen engedne át másnak. Bonyolíthatja a helyzetet, ha az utód házastársa is bekerül a cégbe, miközben esetleg a többi testvér "csak" tulajdonosként működik. Ilyenkor megoldás lehet a családi alkotmány, amit például az Oázis kertészeti vállalatnál már jól bevezettek. A Zwack család viszont arra példa, hogy a két utód remekül elosztja egymás között a feladatokat, s mindkettő munkája fontos a cég működtetéséhez. A fenti példák azt jelzik, hogy rendkívül bonyolult az utódlás látszólag egyszerű kérdése. Nagy igény van a

„Nagy igény van a FA-ME-hez hasonló nemzetközi programokra, ahol tanítani lehet a generációváltás előtt állókat, vagy éppen esettanulmányokkal bemutatni a jó és rossz példákat”

FAME-hez hasonló nemzetközi programokra, ahol tanítani lehet a generációváltás előtt állókat, vagy éppen esettanulmányokkal bemutatni a jó és rossz példákat.

A Családi Vállalkozások Országos Egyesülete (CSVOE) november 24-25-én két napos online konferenciát szervezett, sok, témába vágó előadással. A Youtube csatornán 158 ezren nézték meg az egyes előadásokat, a Facebook kampány során 190 ezer embert értünk el. Ezek a számok azt jelzik, óriási az érdeklődés e téma iránt, sokan kíváncsiak arra, mások hogyan csinálják, vagy hogyan kellene csinálni. Éppen ezért elhatároztuk, hogy a jövő év tavaszán az MGYOSZ-szal és a Kisvállalkozás-fejlesztési Alapítvánnyal közösen tovább elemezzük e témát egy konferencia keretében.

SZLOVÁK KITÜNTETÉS dr. Németh Miklósnak

A szlovák-magyar gazdasági együttműködés előmozdításáért végzett másfél évtizedes munkájának elismeréseként a szlovák partnerszervezet (NARKS) kitüntette dr. Németh Miklóst, a Magyar Ingatlanszolgáltatók Szövetsége (MIGSZ) főtítkárát. (A MIGSZ az MGYOSZ tagszervezete). A magyar szakember több határon átnyúló, illetve európai uniós gazdasági projektben volt vezető közreműködő.

A magyar szövetség célja, hogy szervezze és összefogja az ingatlan- és vagyonegyeztetés, a vagyongazdálkodás és fenntartás, az ingatlanforgalmazás – és vagyonegyeztetés, továbbá az ingatlanbefektetéssel foglalkozó tagok szakmai tevékenységét.

Ennek keretében egyeztetési és képviselői tagjainak gazdasági és szakmai érdekeit, elősegíti a szabad vállalkozást, elősegíti az egységes ingatlan és vagyonegyeztetési tevékenység megszervezését, az ingatlan és vagyonegyeztetés valamint az ingatlanforgalmazás szakmai színvonalának emelése érdekében, oktatásokat, konferenciákat szervez, kezdeményezi és elősegíti a nemzetközi, gazdasági és szakmai kapcsolatokat.

A képen dr. Németh Miklós MIGSZ-főtítkár (balról), Jan Palencar NARKS elnök (középen) és Szabó Zsolt, NARKS magyar ügyekért felelős elnökségi tagja

10 ÉV KÖZÉP-KELET EURÓPA MUNKAERŐPIACÁN

A Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége képviselői, az ELTE ÁJK Munkajogi és szociális jogi tanszék szakértői, és elismert nemzetközi szakemberek részvételével került megrendezésre a „10 év Közép-Kelet Európa munkaerőpiacán” elnevezésű konferencia Budapesten az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán. A téma feldolgozása rávilágít arra, hogy a gazdasági válságból történő kilábalás során az egyes országokban milyen válaszok, akciók és projektek születtek.

ACEELAB elnevezésű kutatási projekt zárókonferenciáján számoltak be a résztvevők a projekt eddig elért eredményeiről, a 2008-2018 közötti időszak munkaerő-piaci változásairól és a térség együttműködési lehetőségeiről. A projektet az MGYOSZ együttműködő partnerével, az ELTE ÁJK Munkajogi és szociális jogi tanszékkel valósította meg azzal a céllal, hogy felmérje, a szociális partnerek miként vesznek részt a munkaerő-piaci reformok és intézkedések alakításában Magyarországon, Romániában, Szlovéniában, Montenegróban és Horvátországban.

Gyenes Zoltán,
az Európai Bizottság
magyarországi
képviselője

„Munkaerőpiaci reformok az európai szemeszter tükrében a közép-kelet európai régióban” címmel **Gyenes Zoltán** az Európai Bizottság magyarországi képviseletében tartott előadásában a munkaerőpiac jelenlegi helyzetét vizsgálva elmondta: „A termelési kapacitás csúcsa közelében működik az Európai Unió gazdasága, ilyen magas kapacitás kihasználtság még nem volt jellemző, amely ezekben a hónapokban tapasztalható”.

Markus Pilgrim a Tisztos Munka Csoport és Közép-Kelet Európa Régiós Iroda, (ILO) igazgatója „Változó munkaügyi rendszerek és a kollektív tárgyalások szerepe” című előadásában a szociális párbeszéd fontosságát hangsúlyozva kifejtette: „cél a szociális partnerek technikai kapacitásának növelése, mely által jobb képviselési rendszer alakítható ki, ha fejlődik az együttműködés, hozzájárul a jobb teljesítményhez.”

Dr. Rolek Ferenc,
az MGYOSZ
alelnöke

A konferenciát **Dr. Rolek Ferenc** az MGYOSZ alelnöke nyitotta meg, köszöntőjében kiemelte: „Partnerekként fontos, hogy tanuljunk egymástól, áttekinteni azt, hogy melyek a közös vonások a régióban, milyen egyedei megoldások szolgálnak tanulságként a többi ország számára”.

Markus Pilgrim,
a Tisztos Munka Csoport
és Közép-Kelet-
Európa Régiós Iroda,
(ILO) igazgatója

Maxime Cerutti,
a BUSINESSEUROPE
szociális ügyekért felelős
igazgatója

A konferencia első részét **Maxime Cerutti** a BUSINESSEUROPE szociális ügyekért felelős igazgatója „Munkügyi reformok és az európai szemeszter – a szociális partnerek szerepe” című előadása zárta, melyben elmondta: „Az európai szemeszter az az eszköz, amely lehetővé teszi a koordinációt a tagállamok között, de a szociális partnerek számára is egy lehetőség, melynek segítségével a rendszerek teljesítményét vizsgálhatjuk az egyes országok között”.

Továbbá kiemelte, fontos a szakismeretek és az infrastruktúrák fejlesztése, a foglalkoztatási szintek kiegyenlítése.

Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának tudományos munkatársainak a közreműködésével összehasonlító elemzésre került sor, melyet követően panelbeszélgetésben vettek részt az MGYOSZ nemzetközi partnerszervezeteinek képviselői – **Maja Soba Tovsak**, Szlovén Munkaadók Szövetség (ZDS), **Filip Lazovic**, Montenegroi Munkáltatók Szövetsége (MEF), **Biserka Sladovic**, Horvát Munkáltatók Szövetsége (CEA), **Alin Stoica**, CPC Concorida, Romania –, akik a beszélgetés során a munkáltatók szemszögéből vizsgálták meg a szociális párbeszéd jövőjét.

Filip Lazovic

Maja Soba Tovsak

Biserka Sladovic

Alin Stoica

MILYEN IT-ESZKÖZÖKRE KÖLTENEK A CÉGVEZETŐK?

Stagnáló IT beruházások, kisebb, gépekkel kapcsolatos befektetések, de nagyobb arányú autóflotta fejlesztés várható jövőre a cégvezetők prognózisai szerint. A Rentasystem ötödik alkalommal mérte fel a hazai KKV-k és nagyvállalatok IT beruházásait és azok finanszírozási hátterét, amelyből az is kiderült, hogy a tartós bérlet tovább hódít.

A hazai KKV-k és nagyvállalatok egyre ritkábban cserélik IT eszközeiket, ugyanis a korábbi évek adataihoz képest tovább nőtt azok száma, akik 1-2 év helyett 2-4 vagy 4-8 évente frissítik eszközparkjukat – derül ki a Rentasystem 120 cégvezetőt megkérdező, friss kutatásából, amely ötödik éve méri a hazai KKV-k és nagyvállalatok IT beruházásait és azok finanszírozási hátterét. A cégek egyre inkább tervezetten végzik ezeket a típusú beruházásokat, az ad hoc módon történő vásárlás aránya tavaly 46%-ról 39%-ra, idén pedig 31%-ra mérséklődött az előző év azonos időszakához képest.

szoftverekre vagy informatikai biztonságra (munkaállomás és szerver 45%, mobil eszköz 27%, szoftverek 24%, informatikai biztonság 23%). A felmérés kitért a gépekre és az autóflottára is, a megkérdezett nagyvállalatok 11,7%-a tervez autóflotta fejlesztést jövőre a tavalyi 10,7%-hoz képest, viszont gépekkel, berendezésekkel kapcsolatos beruházással a vállalatok mindössze 14%-a kalkulál, a tavalyi 24%-kal szemben.

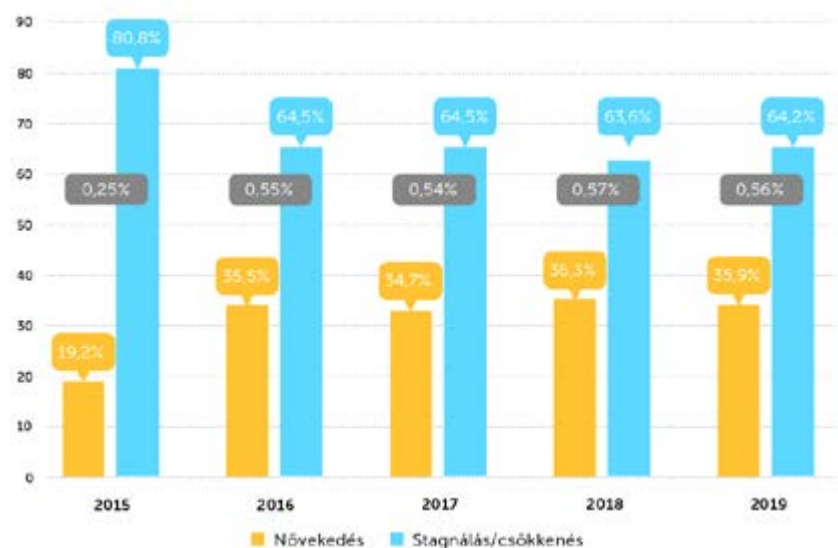
A finanszírozási és beruházási lehetőségek természetesen nagyban függnek az aktuális gazdasági helyzettől is, a megkérdezettek 38%-a semleges a gazdasági kilátásokat illetően, de az előző

IT-TÉREN STAGNÁLÁS

A cégvezetők 62%-a gondolja úgy, hogy 2019-ben stagnálni fognak az IT beruházásaik, ez a legmagasabb arány az elmúlt öt évet figyelembe véve. Sőt, tavalyhoz képest nőtt azok aránya is, akik kis mértékben csökkentik is beruházásaikat (0,8% vs. 2,5%). Érdekes azonban, hogy bár a KKV vezetők többsége továbbra is 2 millió forint alatti beruházással tervez, de rohamosan nő azok száma, akik már 2-5 millió forint közötti összeget ruháznának be. (2016-ban még csak 7,4% gondolkodott így, tavaly ez 10%-ra nőtt, idén pedig már a 22,5%-ot is elérte azok aránya, akik 2-5 milliót költenének). Összességében tehát kevesebben terveznek beruházás növelést, ám azt nagyobb értékben.

De mire költenek a cégek leginkább? A korábbi évekhez hasonlóan leginkább munkaállomásra, szerverre, mobil eszközökre, különféle

Rentasystem IT beruházás barométer

ÍGY KÉSZÜLT A FELMÉRÉS

A kutatást a Szonda-Phone Kft. készítette 2018. novemberében, 120 fős, telefonos megkérdezéssel. A megkérdezett cégek 38,3%-a szolgáltatás, 47,5% ipar, 9,2%-a mezőgazdaság szektorba sorolható vállalat. A cégek 2,5%-a 0-100 millió forint, 35,8%-a 100-1000 millió forint, 22,5% 1 milliárd fölötti árbevétellel rendelkezik. A vállalkozások 58,3%-a 11-50 fős, 41,7% 51-2000 fős dolgozói létszámmal rendelkezik.

évhez képest nőtt azok aránya, akik már inkább kissé negatívak (5,8%-ról 8,3%-ra). Semlegesek a vállalatok kilátásait szemlélve is a cégvezetők (68,3%), és amíg a nagyon pozitívak száma csökkent (31,4%-ról 22%-ra), addig a nagyon negatívan szemlélők aránya nőtt (1,7%-ról 2,4%-ra).

A KÉSZPÉNZ DOMINÁL, DE TERJED A TARTÓS BÉRLET

A felmérés készítői kíváncsiak voltak arra is, hogy a hazai vállalatok miből fedezik általában a beruházásaikat. Noha a magyar piacon még továbbra is a készpénzes finanszírozási forma dominál (90%), egyre többen választanák a lízinget vagy a tartós bérletet. Bár a nemzetközi trendek is már ebbe az irányba mutatnak, a kutatás tanulsága szerint az, hogy itthon még kevesen gondolnak erre a megoldásra, gyakran

az ismeretek hiányából fakad. A felmérés szerint a megkérdezettek 42%-nak csak kevés információja van a bérleti lehetőségekről, további 40% pedig egyáltalán nem ismeri ezt a finanszírozási formát. Székely Balázs, a tartós bérlettel foglalkozó Rentasystem ügyvezetője szerint azonban nemcsak anyagi előnyei vannak a tartós bérletnek. „Immár ötödik éve kutatjuk a beruházási kedv és a finanszírozási háttér témakörét, és vannak jelentős elmozdulások. Azt tapasztaljuk, hogy bár kevesebben tervezik a beruházásaik növelését, de akik igen, ők nagyobb léptékben tennék. A másik változás, hogy a tartós bérlet egyre inkább benne van a vállalatvezetők fejében, mint finanszírozási forma.”

2018-AS MEGTORPANÁS, 2019-ES FELLENDÜLÉS?

A Rentasystem által használt két mutató egyike, a „Rentasystem IT Beruházási Barométer” a tervezett IT beruházások stagnálásának/csökkenésének, illetve növelésének egymáshoz viszonyított arányát vizsgálja. A vizsgált arányszám már három éve 0,55 körül jár, vagyis kb. kétszer annyi cég tervezett és tervez IT beruházás stagnálást/csökkentést, mint növelést. (Ha az IT Beruházási Barométer magasabb, mint 1, akkor beszélhetünk arról, hogy nagyobb a tervezett növelés, mint a stagnálás/csökkentés). A másik mutatószám a „Rentasystem IT Finanszírozási Index”, amely a tartós bérlet és a saját készpénzállomány finanszírozási formák egymáshoz viszonyított arányát vizsgálja, az adott év tervezett és tényleges számai függvényében. 2019-ben már 11,6% tervez tartós bérlettel, ami magasabb, mint a 2017-es, de alacsonyabb, mint a 2018-s érték. Székely Balázs szerint továbbra is elmaradásban vagyunk Nyugat Európától, aminek oka leginkább a piaci edukáció hiánya.

Rentasystem IT finanszírozási index

Magyar tulajdonú nagyvállalatnál dolgozna a magyar munkavállaló

Stresszesebb munka, keményebb elvárások, és munkaerőhiány ide vagy oda, a főnökök többsége továbbra sem bánik jobban alkalmazottaival – derült ki a Work Force munkaerőkölcsönző- és közvetítő cég 400 fős online munkaerő-piaci kutatásából, ami az elmúlt 15 év trendjeit vizsgálta.

Nehézebb ma a munka, mint régen? Milyen gyakori a munkahely váltás? Jobban megbecsülik az alkalmazottakat a cégek? Többek között ezekre a kérdésekre keres választ a Work Force munkaerőkölcsönző- és közvetítő cég, kifejezetten az elmúlt 15 év változásaira fókuszálva, amelyet a cég 15 éves fennállása alatt maga is átélt. A felmérés külön vizsgálta azokat, akik már minimum 15 évet töltöttek a munka világában, de azok véleményét is megkérdezte, akik még nem érték el ezt a határt. A felmérés mind a szellemi, mind a fizikai munkások véleményét tükrözi, és helyenként meglepő eredményeket hozott.

HIÁBA A MUNKAERŐHIÁNY, NEM JOBB AZ ALKALMAZOTTAK HELYZETE?

Azok közül, akik dolgoztak az elmúlt 15 évben (a csoport a 33 év felettieket tartalmazza), 31% 3-5, 20% legalább 2 alkalommal kezdett új munkahelyen, 20% nem váltott munkahelyet. Tanulságos, hogy a váltásokat közel 80%-ban jó döntésnek értékelték. A megkérdezettek 63%-a látja úgy, hogy a munkaerőhiány ellenére nem javultak, sőt, egyenesen rosszabbá váltak a munkahelyváltás lehetőségei. A többség (66%) nem ért egyet azzal, hogy az erősödő munkaerőhiány miatt jobb feltételeket kínálnának nekik a megtartásuk reményében, sőt, 91%-uk szerint a főnökük nem bánik jobban velük! A fiatalabbak 52%-a, akik még nem töltöttek el 15 évet a munka világában (20-32 év) sem érzi, hogy a munkaerőhiány miatt jobb feltételeket biztosítanának nekik, és 70%-uk nyilatkozott úgy, hogy a főnökük sem bánik velük jól. Ez ugyan 20%-al jobb eredmény, mint az idősebbeknél, de még mindig kedvezőtlen.

A minimum 15 éves tapasztalattal rendelke-

zők úgy vélik, hogy ma stresszesebb a munka (67%), keményebbek az elvárások (51%) és többet is kell dolgozni (48%), mint régen. Csak 15% jön ki jobban a fizetéséből, és mindössze 14% szerint jobb a munkakörülmények. A fejlődési lehetőségeket 9% tartja jobbnak, a munkaszervezést 8% rugalmasabbnak.

SOKAN VÁROST IS VÁLTANÁNAK EGY ÚJ MUNKAHELYÉRT

A régebbi dolgozók 43%-a amint tudna, munkahelyet váltana. A fiatalabbak esetében (akik még nem dolgoztak 15 évet) csak 32% ez az arány.

A megkérdezettek 56%-a még sosem váltott várost munkahely miatt, bár 51% hajlandó lenne rá. Igaz ez a fiatalabb generációra is, 61% eddig még sosem költözött munka miatt, de a jövőben, ha úgy adódik, 64% szívesen belevágná. Ez jelzi, hogy a fiatalabb generáci-

NEM REPREZENTATÍV

A kutatás 400 fős, a teljes magyar lakosság tekintetében nem reprezentatív, online lekérdezéssel készült 2018 novemberében a Survey Monkey rendszerén keresztül, a Facebookon a kitöltésre irányuló felhívás alapján történő önkéntes részvétel eredményeképp.

LEGALÁBB 15 ÉVET DOLGOZÓK:

NŐ 76%, FÉRFI 24%;

Legalább 15 évet dolgozók korosztály, lakóhely és foglalkozás alapján: 59 év feletti 31%, 46–58 év közötti 43%, 33–45 év közötti 13%; 14% Budapesten, 32% vidéki nagyvárosban, 36% vidéki kisvárosban és 18% egyéb településen él; 41% fizikai, 32% beosztott szellemi, 16% adminisztratív, 12% középvezetői, 2% felsővezetői munkakörben dolgozik.

KEVESEBB, MINT 15 ÉVET DOLGOZÓK:

NŐ 76%, FÉRFI 24%;

Kevesebb, mint 15 évet dolgozók korosztály, lakóhely és foglalkozás alapján: 0–32 év közöttiek 13%; 14% Budapesten, 32% vidéki nagyvárosban, 36% vidéki kisvárosban és 18% egyéb településen él; 39% beosztott szellemi, 35% fizikai, 22% adminisztratív, 9% középvezetői munkakörben dolgozik.

ők már érezhetően mobilabbak. A Work Force-nél már régen érzékelik, hogy a hazai mobilitási tényezőkben érdemi elmozdulás van, éppen ezért a mobilszállások rendszerének további erősítésével segítik ezt a folyamatot. Néhány évvel ezelőtt épp a Work Force indított elsőként mobil szállást is magában foglaló projekteket.

MULTI VAGY KKV? HAZAI VAGY NEMZETKÖZI?

A kutatás szerint a már minimum 15 évet dolgozók harmada mindig is jobban kedvelte a kis- és középvállalkozásokat (31%), mint a multikat vagy nagyvállalatokat (14%), és továbbra is hazai cégnél dolgoznak a legszívesebben (54%). Más kép körvonalazódik a fiatalabb generáció válaszaiból, ők többségében inkább a multikat vagy nagyvállalatokat preferálják. Ám abban egyetértenek, hogy ők is a hazai cégek javára döntenek a külföldiekkel szemben. (39% vs. 20%). Tehát legszívesebben magyar tulajdonú nagyvállalatnál dolgoznánk.

A legalább 15 évet dolgozó fizikai munkavállalók 46%-a már dolgozott kölcsönzött munkaerőként, és 38%-uk tervezi a jövőben is.

Más a helyzet azonban az interim manager, vagyis az időszakos manageri állások esetében, a szellemi munkavállalók 97%-a még sosem dolgozott ezen a területen, noha a megkérdezettek 39%-a szeretne interimként dolgozni, ami jól jellemzi a munkaerőpiac rugalmasabbá válását is. Csákvári Róbert ügyvezető tapasztalatai szerint, ebben már merőben máshogy működnek a fiatalabbak. „Tapsztalataink alapján a fiatalabb generációk

számára elfogadhatóbb a kölcsönzött munkaerő rugalmassága, ők még kevésbé keresik a biztonságot egy cég berkein belül, és várhatóan az időszakos manageri állások esetében is gyakoribb lesz ez a megoldás. Erre érdemes lélekleben felkészülniük a vezetőknek és a munkaadóknak egyaránt”.

MA MÁR ALAPPÁ VÁLIK A HOME OFFICE

A fiatalabbak 48%-a csak olyan munkahelyet keres, ahol a távmunka vagy az otthoni munkavégzés megengedett, de a 32 évnél idősebb generáció is úgy gondolja, hogy vonzóvá tesz egy munkahelyet egy ilyen lehetőség. Általánosságban elmondható, hogy az idősebbek többsége nyugdíjig (61%), de 32% még nyugdíj után is szeretne dolgozni. A fiatalabb generáció 39%-a szeretne nyugdíjig dolgozni, 30% maximum 50 éves korig, 22% pedig még a nyugdíj után is állást vállalna. Ők tehát jóval rövidebb ideig tervezik munkás éveiket.

AZ ÖRÖK PROBLÉMÁK: MUNKA VS MAGÁNÉLET, FÉRFI VS NŐ

A munka és magánélet súlya az elmúlt években a legalább 15 évet dolgozók 68%-a szerint a munka javára billen. A szellemi munkát végzők 27%-a rendszeresen nézi otthon is a leveleit, 22% már csak akkor, ha nagyon fontos. A fiatalabb generáció, vagyis a 15 évnél kevesebbet dolgozók 43%-a csak akkor néz leveleket, ha nagyon fontos, de 22%-ukra egyáltalán nem jellemző. A minimum 15 évet dolgozók szerint a nők helyzete továbbra sem javult, a megkérdezettek 68%-a szerint nincs könnyebb dolguk ma, mint 15 éve. Csákvári Róbert szerint a fizikai munka a nők számára mindig is megterhelő volt, és lesz, de a technológia fejlesztésével már középtávon is jelentősen könnyíthető a helyzetük.

A megkérdezettek nehezebbnek és stresszesebbnek tartják a munkát, mint régen, szerintük keményebbek az elvárások is. Érdekes, hogy a munkaerőhiány mégsem motiválja megfelelően a munkaadókat, hogy jobbá tegyék munkavállalóik helyzetét. Ez is hozzájárulhat ahhoz, hogy nagy arányban, kortól függetlenül szívesen váltanának munkahelyet a munkavállalók, és a kutatás eredményei szerint erősödhet is a váltás hajlandósága. A munkahelyváltások többsége sikeres, de egyre nehezebb jó állást találni a kitöltők véleménye szerint. A gyakoribb munkahelyváltás miatt a vállalatok nehézségei újratermelődnék, a fluktuáció nő. Érdemes tehát elgondolkozniuk, hogyan és miben tudnának változtatni.

ELINDUL AZ NHP *fix*

2019 elején – beruházási hitelek alacsony és fix kamatozással

A Magyar Nemzeti Bank 2019 elején indítja el a Növekedési Hitelprogram (NHP) új konstrukcióját NHP fix néven. Az NHP fix lehetővé teszi, hogy a vállalkozások széles köre valósítsa meg a közeljövőben kedvező és kiszámítható kamatozású hitelből a növekedéséhez, korszerűbbé válásához szükséges beruházásokat.

A 2013-ban elindított NHP eddigi három szakasza keretében közel 40 ezer hazai mikro-, kis- és középvállalkozás (kkv) jutott finanszírozáshoz az elmúlt években, több mint 2800 milliárd forint összegben. A program hozzájárult a hitelezési fordulat bekövetkezéséhez: a korábban tapasztalt csökkenő trend megállását követően a kkv-k hitelállománya 2015-től növekedést mutat, amelynek bővülési üteme a legfrissebb adatok szerint eléri az évi 14 százalékot. A program nemcsak a hitelállomány nagyságára, de annak szerkezetére is kedvező hatást gyakorolt: az NHP idejében teret nyertek a hosszú futamidejű, fix kamatozású hitelek. A program 2017-es kivezetését követően azonban ezek részesedése visszaesett.

A hosszú futamidejű és rögzített kamatozású hitelek elterjedése azért fontos, mert a kisebb vállalkozások sok esetben nincsenek tisztában azzal, hogy a változó kamatozású hitelek felvételkor alacsonyabb kamata nem feltétlenül jelent kevesebb kamatköltséget a futamidő egészében. A kamatok emelkedése esetén ugyanis a törlesztő részletek jelentősen megemelkedhetnek. Az MNB fontosnak tartja, hogy a vállalkozásoknak legyen lehetőségük kedvező, fix kamatozás mellett elvégezni a versenyképességük javításához szükséges beruházásokat, ezért döntött úgy, hogy 2019 elején elindítja az NHP fix elnevezésű új konstrukciót, 1000 milliárd forintos keretösszeggel.

Az MNB a korábbi szakaszokhoz hasonlóan ezúttal is 0 százalékos kamattal biztosít refinanszírozási forrást a hitelintézeteknek, amelyet azok maximum 2,5 százalékos kamatfelár mellett hitelezhetnek tovább kkv-k-nak. Ezen felül azonban a hitelintézet semmilyen további kamatot, költséget, díjat, jutalékot nem szá-

mithat fel a kkv-nak a szerződéssel összefüggésben (kivéve egyes harmadik személynek fizetendő költségeket). A hitelek futamideje minimum 3 év, a kedvező refinanszírozást az MNB legfeljebb 10 évig biztosítja (a kkv megállapodhat ennél hosszabb futamidőben is a hitelintézettel). A hitelméret 3 millió forint és 1 milliárd forint között lehet, utóbbi egyúttal az egy vállalkozás által a konstrukció keretében felvett valamennyi hitel összegének felső korlátját is jelenti.

Az NHP fix keretében csak beruházási célra nyújthatók hitelek, ideértve a pénzügyi lízing formájában történő finanszírozást is. A kkv-k új és használt tárgyi eszközök, immateriális javak beszerzésére, továbbá a már meglévő vagy bérelt eszközök átalakítására, korszerűsítésére használhatják fel a forrást. A vásárolt eszköznek (ingatlan esetén ideértve annak építését is) a vállalkozás saját üzleti tevékenységét kell szolgálnia, így a bérbeadási célból történő vásárlás/építés – kevés kivételtől eltekintve – nem finanszírozható a program keretében.

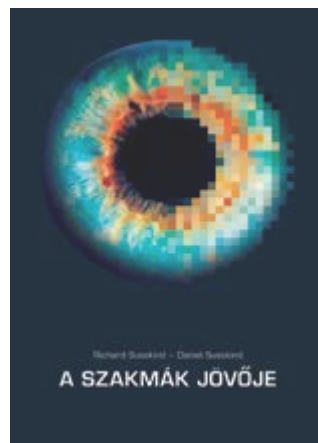
Az NHP fix részletes feltételeiről a programban részt vevő hitelintézetek (bankok, takarékszövetkezetek) fiókjaiban érdemes tájékozódniuk a vállalkozásoknak, mivel ezek az intézmények hitelezési politikájuk alapján az MNB által meghatározott (honapján is olvasható) feltételeken túl egyéni előírásokat is támaszthatnak az igénylő kkv-kra, a finanszírozott hitelcélokra és az igénylés folyamatára vonatkozóan. Az MNB hitelprogramjának legújabb konstrukciója fontos szerepet játszhat abban, hogy miközben a kamatok emelkedése valószínűsíthető az elkövetkező években, a vállalkozások kiszámítható módon, kedvező és fix kamatozású hitellel valósíthassák meg a versenyképesebbé válásukhoz szükséges beruházásokat.

VISSZAFORDÍTHATATLAN VÁLTOZÁS ELŐTT EGYES SZAKMÁK

„Ez a könyv a szakmákról szól, valamint azokról a rendszerekről és emberekről, amelyek felváltják majd azokat. Legfőbb megállapításunk az, hogy az a tágabb értelemben vett út, melyen keresztül szakértelmük a társadalomhoz eljut, gyökeres és visszafordíthatatlan változás előtt áll. E változás fő hajtóereje a technológia lesz. Hosszú távon nem lesz szükség és igény a szakemberek munkájára abban az értelemben, ahogyan ezt a 20. században és annak előtte megszoktuk.” – olvasható A szakmák jövője című könyvben.

„**J**ósolni nagyon nehéz – különösen „ami a jövőt illeti” (Niels Bohr), ám megengedhetetlen, hogy ne igyekezzünk felderíteni a készülő változásokat. Ezt segíti igen jól ez a könyv. Benne a veterán jogi szakértő, és a brit kormányzat stratégia-alkotásában tanácsadóként nagy tapasztalatot szerzett fia nem valamiféle divatosan merész jövőképet vázol fel, hanem a szakértő alaposágával adnak következetes, a tényhelyzet meghatározó tényezőinek feltárására törekvő elemzést a szakmák jelenének kialakulásáról, hogy mennyire haladják meg a jelen és a várható további fejlődés lehetőségei és működési módjai ezt a struktúrát, mi formálja, segíti, és mi akadályozza a változásokat. Amint írják, „tanácsadói és politikai munkánk tapasztalatai mentén ragadjuk meg e változásokat, a szakmákon átívelő tendenciák és minták során keresztül.” Munkájuk mellett forrásként utalnak „a különböző szakterületek képviselőivel folytatott beszélgetéseikre”, és az „előadásaik során kapott visszajelzésekre” is.

Kiinduló tételük, hogy a szakmák eddigi működésének alapját egy, a társadalommal létrejött, bár sohasem deklarált „nagy alku”, adja, azaz „a hagyományos berendezkedés, amely egyaránt garantál különleges társadalmi státuszt, és monopóliumot az emberi tevékenységek számos területén.”, s ebben a szakmák speciális kompetenciák birtoklására, és azokkal szolgáltatások nyújtására támaszkodnak. „Az egyre inkább fejlődő rend-

**Richard Susskind
– Daniel Susskind:**

A SZAKMÁK JÖVŐJE
Hogyan változtatja meg a technológia a szakemberek munkáját?

Antall József
Tudásközpont, 2018

szerek olyan változásokat hoznak a szakmai munkába, mely hasonló lesz az iparosodás hagyományos kézművességre gyakorolt hatásához.” – ám egy döntő eltéréssel: „Nem találunk olyan gazdasági törvényt, amely biztosítaná a szakemberek foglalkoztatását az egyre nagyobb tudású gépekkel szemben.”

Alapvető megállapításuk: „Ahogy e könyvben is bemutatjuk, a mai rendszerek egyre inkább felülműlják az embereket, de nem azzal, hogy lemásolják a magas színvonalon teljesítő szakembereket, hanem kihasználják az új technológiák jellegzetes képességeit, mint például az adattárolási kapacitás fejlődését és a brutálisan gyors adatfeldolgozást.” Könnyű belátnunk: az információ, a tudás, „a dolgok internetjével” összekapcsolva, a mostaniaktól gyökeresen eltérő paradigmába helyezheti a szakmák tartalmát és működését.

Vészjelzésük: „Amikor e könyv érveit és előrejelzéseit összegyűjtöttük (különösen azokat, amelyek a technológia gyors fejlődésével és a folyamatos gazdasági nyomással kapcsolatosak), úgy találtuk, hogy a legkevésbé valószínű forgatókönyv az, hogy minden így marad, mint most. Ennek ellenére a szakemberek és politikai döntéshozók így gondolkodnak – számos szakmai testület és cég stratégiai tervei alig jeleznek előre többet, mint a 20. századi gyakorlat kismértékű racionalizálását.”

Dr. Osman Péter

Ilyen még biztosan
NEM VOLT!

És egyhamar
NEM IS LESZ!

365

magyar
cégvezető,
menedzser,
vállalkozó
egy-egy
üzleti sztorija

EGY
könyvben!

Nem is akármilyen történetek!

BOOM könyvek

RENDELJE MEG MOST!
megrendeles@boomonline.hu

Egy könyv ára: 4900 Ft (5 könyv rendelése esetén ingyenes kiszállítás)